

היום נלמד בעזרת ה':

גיטין דף לג

(בעמוד הקודם)

איתמר בפני כמה הוא מבטלו: קודם שתיקן רבן גמליאל הזקן שלא יבטל את הגט בפני בית דין - בפני כמה אנשים היה יכול לבטלו בתורת 'בית דין'?

ורב נחמן אמר בפני שניים: אמנם לגבי דיני ממונות חייבים שלושה, אבל כאן שצריך רק לפרסם את הביטול מספיק בית דין של שניים.

אמר רב נחמן מנא אמינא לה: מניין אני אומר שיש מושג של 'בית דין' של שניים?

מוסרני לכם: מלווה הרוצה שלא ישמטו חובותיו בשמיטה, עושה שטר פרוזבול שבו הוא מוסר את חובותיו לבית דין ולהם מותר לגבות את החוב. בנוסח השטר מוזכרים רק שני דיינים!

ורב ששת (דוחה): וכי התנא הוא כמו רוכל המכריז על כל מה שיש לו למכור? כלומר הוא כתב רק פלוני ופלוני אבל הכוונה לשלושה דיינים.

אמר רב נחמן מנא אמינא לה: רק נחמן מביא ראייה אחרת מדיני הפרוזבול: בסוף השטר חותמים הדיינים או העדים. לכאורה המשנה משווה אותם זה לזה ומכאן מוכח שמספר הדיינים כמספר העדים - שניים!

ורב ששת (דוחה): האם זו ראייה? כוונת המשנה שהעדים כדינם (בשניים) והדיינים כדינם (בשלושה).

למה לי למיתנא עדים וכו': הגמרא מקשה על רב ששת הסובר שהעדים כדינם והדיינים כדינם, וממילא אין כל חידוש בדברי המשנה שהדיינים חותמים למטה או העדים?

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatlada18@gmail.com

052-342-4473

תירוץ: **הא קמ"ל וכו'!** ללמד שאם נוסח השטר נכתב בלשון דיינים כלומר 'בית דין היינו ובא פלוני ואמר לנו מוסרני לכם פלוני ופלוני ופלוני הדיינים שבמקום פלוני שכל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה' וחתמו על השטר עדים בלשון עדות 'איש פלוני עד' - כשר. וגם אם השטר נכתב בלשון עדים 'זיכרון עדות שהיה בפנינו שפלוני מסר שטרותיו בפני פלוני.. הדיינים וכו' וחתמו על השטר הדיינים 'אני פלוני דיין' - כשר.

*

למדנו במשנה רבן גמליאל תיקן שלא לבטל גט במקום אחר 'מפני תיקון העולם'

מפני תקנת ממזרים: הגמרא מבארת שהוא סובר כרב נחמן הנ"ל שמספיק לבטל גט בפני שניים, וממילא כשרק שניים יודעים לא עובר כל כך ה'קול' והדבר לא מתפרסם והאישה לא יודעת שהגט בטל והיא הולכת ומתחתנת על סמך הגט שקיבלה והילד שנולד לה הוא ממזר.

מפני תקנת עגונות: הגמרא מבארת שהוא סובר כרב ששת הנ"ל שצריך לבטל גט בפני שלושה, ושלושה שיודעים נוצר 'קול' ופרסום והיא יודעת שהגט בטל והיא לא תלך להתחתן, אך היא תשאר עגונה ללא גט. ולכן תיקן רבן גמליאל שלא יוכלו לבטל את הגט כל כך בקלות, אלא יצטרך הבעל לרוץ בעצמו או לשלוח שליח ואז הוא כבר ימנע מלעשות זאת והאישה תתגרש ולא תישאר עגונה.

ת"ר בטלו: אדם שעבר על תקנת רבן גמליאל וביטל את הגט במקומו מה הדין?

רשב"ג אומר.. שאם כן מה בכח ב"ד יפה: אם ניתן לעבור על התקנה, אם כן מה הכח של 'הבית דין של רבן גמליאל' שתיקן אותה?..

קושיא: **ומי איכא מידי:** האם יתכן שמדאורייתא הגט בטל שהרי הבעל ביטלו במקום אחר, ובגלל התקנה של רבן גמליאל שלא לעשות כן ובכדי לתת כח לתקנה שלו - יתירו חז"ל אשת איש להתחתן?

תירוץ: **אין, כל דמקדש וכו'!** אכן. וזאת משום שכל מי שמקדש אשה מקדשה על דעת חכמים, שהרי הוא אומר 'הרי את מקודשת לי כדת משה וישראל', ומי שעבר על תקנת חכמים וביטל את הגט שלא כדין, הפקיעו חכמים את קידושיו למפרע, ונמצא שהאשה לא הייתה אשת איש.

קושיא: **תינח זקדיש בכספא:** מילא אם הוא קידש אותה בכסף - שיין לומר שחכמים הפקיעו את קידושיו, שאמרו שהכסף שנתן לה בקידושה היה כסף 'מתנה' ולא כסף 'קידושין'. אבל אם הוא קידש אותה בביאה - איך שיין להפקיע את הביאה למפרע?

תירוץ: אף המקדש בביאה מקדש על דעת חכמים, וחכמים החשיבו את בעילתו כבעילת זנות.

*

ת"ר אמר לעשרה כתבו גט לאשתי: בעל שאמר לעשרה אנשים 'כתבו גט לאשתי', מכיון שהוא לא אמר להם 'כולכם כתבו גט', כוונתו שאחד מתוכם יכתוב ושניים מתוכם יחתמו על הגט. אם לאחר מכן הבעל רוצה לבטל את השליחות של שניים מתוך העשרה שלא יהיו שליחים שלו, השאלה היא האם מותר לו לומר לשניים הללו כל אחד בפני עצמו שהוא מבטל אותם, או שהוא צריך לבטל אותם בפני כל העשרה? כלומר גם כאן שייכת התקנה של רבן גמליאל או לא? נחלקו בזה רבי ורשב"ג. והגמרא מביאה שתי אפשרויות למחלוקת:

אפשרות א' - המחלוקת היא בחשש של תקנת רבן גמליאל כאמור. דהיינו:

לדעת רבי 'עדות שבטלה מקצה לא בטלה כולה' וממילא שאר העדים שלא ביטל אותם לא התבטלו, ואם הם יכתבו גט ויחתמו ויביאו אותו לאשה אין בכל כל בעיה. אבל לדעת רשב"ג 'עדות שבטלה מקצה בטלה כולה' וממילא כשביטל את השניים גם שאר העדים התבטלו, אך הם לא יודעים והם ילכו ויתנו לאישה גט פסול, ולכן גם זה חלק מתקנת רבן גמליאל שלא לעשות כן.

ואיבעית אימא: אפשרות ב' - המחלוקת אינה בתקנת רבן גמליאל אלא האם יש איסור לעשות כן, דהיינו:

לכולי עלמא 'עדות שבטלה מקצה לא בטלה כולה' ולכן לדעת רבי אין חשש בדבר, אבל רשב"ג סובר שכל דבר שנעשה בפני עשרה צריך עשרה לבטל אותו ולכן הבעל לא יכול לבטל שלא בפני כולם.

איבעיא להו כולכם מהו: בעל שאמר לעשרה אנשים 'כולכם כתבו גט לאשתי' כוונתו שאחד מתוכם יכתוב וכל השאר יחתמו על הגט. הגמרא מסתפקת בדעת

רשב"ג, האם במקרה כזה הוא יכול לבטל שני שליחים בפני עצמם או לא. וזאת על פי שתי האפשרויות הנ"ל:

אם הסיבה שרשב"ג אוסר באומר 'כתבו גט' משום שעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה - כאן אין חשש בדבר, שהרי כל העדים חייבים לחתום על הגט, ומכיון ששני עדים לא יחתמו ממילא הגט יתבטל. ולכן שני השליחים בטלים.

אבל אם הסיבה שרשב"ג אוסר משום 'כל דבר שנעשה בעשרה וכו' - מכיון שהוא ביטל את השניים שלא בפני כל העשרה הם לא התבטלו, וממילא הם בעצמם יכולים לחתום על הגט עם שאר העשרה והגט יהיה כשר.

ראייה: ת"ש אמר לשניים וכו'. מכיון שהשניים צריכים לחתום על הגט, הרי זה דומה למקרה שאמר לעשרה 'כולכם' שכולם צריכים לחתום. ובכל אופן סובר רשב"ג שאם הוא ביטל את האחד בפני עצמו הוא לא התבטל, מוכח שהוא סובר כמו הצד השני שאין אפשרות לבטל את השליחות אלא רק בפני כולם!

דחייה: אמר רב אשי. אם היה מדובר ב'עדי כתיבה' באמת היתה ראייה. אך מדובר כאן בבעל שמסר גט כתוב וחתום לשניים שהם יהיו 'עדי הולכה' דהיינו שליחים להביא את הגט, וכאשר הוא מבטל אחד מהם גם השני מתבטל כי 'שליחות שבטלה מקצתה בטלה כולה'. אך בגלל שהוא ביטל את האחד בפני עצמו, ילך השני וימסור את הגט שלא כדין.

הכי נמי מסתברא: מהסיפא של הברייתא. שאם הוא מינה את כל אחד מהשליחים בפני עצמו הוא יכול גם לבטל כל אחד בפני עצמו. כל זה מתאים רק אם הם שליחי הולכה - שאז יש כאן שתי שליחויות וכאשר הוא ביטל אחת השנייה ממשיכה. אבל אם מדובר בעדי כתיבה וחתומה - איך הוא בכלל יכול למנות כל אחד לעצמו והרי הם חייבים להיות יחד בשביל להצטרף. שכך הדין בשני עדים שבאו להעיד שהם צריכים לראות יחד את המעשה שעליו הם מעידים.

דחייה: דלמא כר"י בן קרחא: הסובר שגם אם הם ראו אותו בזה אחר זה הם מצטרפים.

אמר רב שמואל בר יהודה וכו'. שמעתי מרבי אבא שתי הוראות להלכה בשתי המחלוקות של רבי ורשב"ג הנ"ל: האחת - האם בעל שעבר וביטל את השליח

במקום אחר הגט מבוטל או לא, והשניה - האם ניתן לבטל חלק מהשליחים שלא בפני כולם. באחת מהן הוא אמר לי שהלכה כרבי ובאחרת הלכה כרשב"ג, ואינני יודע באיזו מהן.

אמר רבי יוסף: נראה אנחנו ונוכיח מהמעשה שעשה רבי כדברי חכמים וחזר בו להורות כרשב"ג. דהיינו נחלקו חכמים ורשב"ג מה הדין בבית דין ששמו נכסים וטעו בשתות (בשישית מהערך האמיתי שלהם), ומכרו אותם. לדעת חכמים המכירה בטלה אבל לדעת רשב"ג המכירה קיימת שאם לא כן 'מה כח בית דין יפה'! מעשה שהיה במקרה כזה ורבי פסק כחכמים, אך לאחר מכן חזר בו ופסק כרשב"ג.

מוכח שבנושא של 'מה כח בית דין יפה' הלכה כרשב"ג שהרי רבי מודה לרשב"ג בזה, ולפי זה גם לענייננו אם עבר וביטל את הגט במקום אחר הגט לא בטל. וממילא בנושא השני של ביטול 'חלק מהשליחים שלא בפני כולם' הלכה כרבי.

חמישה סבי הוינן: חמישה זקנים עמדנו לפני רבי יאשיה כשהגיע אדם אחד לפניו, ורבי יאשיה הכריח אותו לכתוב גט עד שהוא הסכים, ואמר האיש הזה לחמישה הזקנים שהם יכתבו את הגט. ואמר רבי יאשיה לזקנים לכו תתחבאו ותכתבו את הגט, בכדי שהבעל לא יוכל להתחרט ולבטל את הגט.

והרי אם רבי יאשיה היה סובר כרבי שהבעל יכול לבטל את הגט היכן שהוא נמצא - מה יעזור שהם יתחבאו? אלא בהכרח שבזה הוא סובר כרשב"ג. מאידך, אם רבי יאשיה היה סובר כרשב"ג שהבעל לא יכול לבטל אחד שלא בפני חבירו - מדוע אמר להם שיתחבאו היה מספיק שהם יתפזרו וכך הבעל לא יוכל למצוא אותם ביחד? אלא בהכרח שבזה הוא סובר כרבי שניתן לבטל כל אחד בפני עצמו.